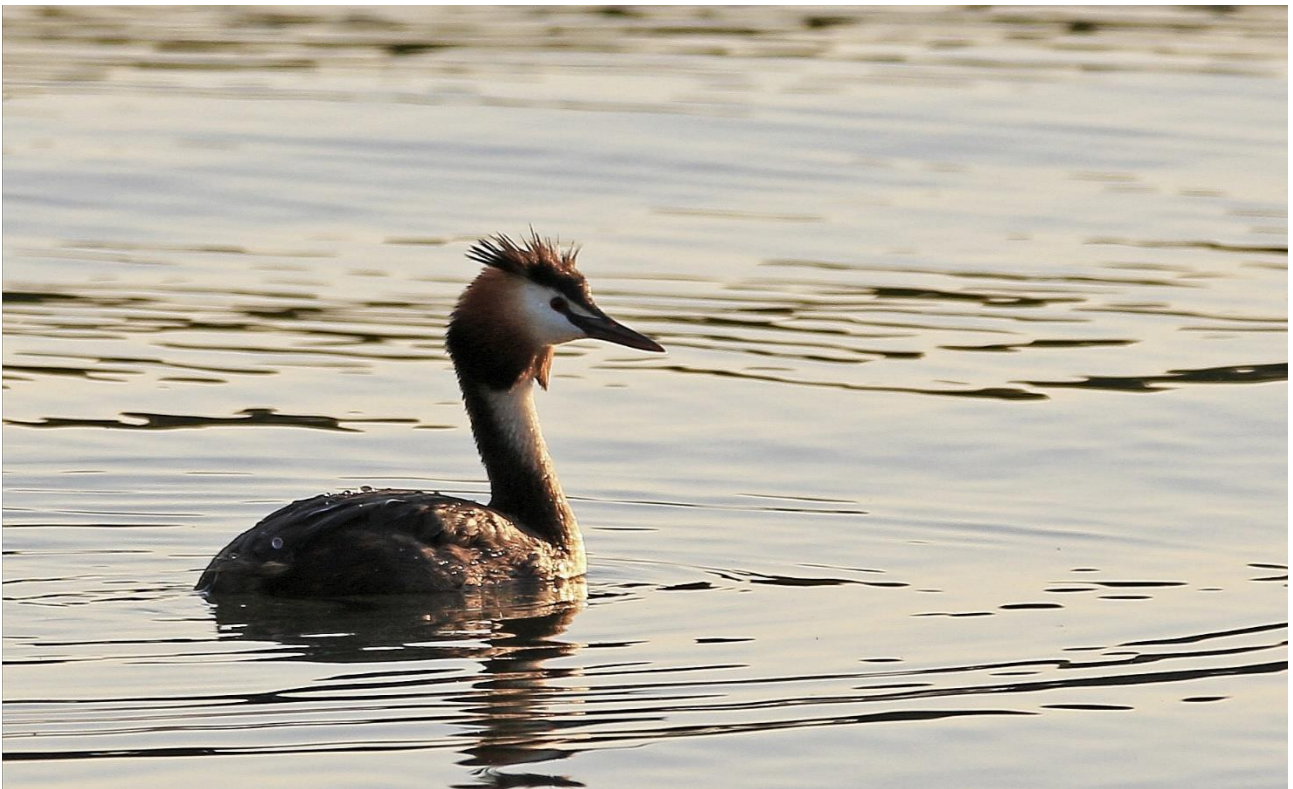

Valkeakosken Uskylanlahden linnustoraportti 2020

Heikki-Pekka Innala

Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys r.y.

16.9.2020

Kuvassa Uskylanlahden tunnuslaji silkkiuikku

kuva Harri Slag

Johdanto

Uskylanlahden pohjukan linnustoselvitys tehtiin Vanajavesikeskuksen toimeksiannosta tarkoituksena selvittää järven pesimälajiston nykytila ja näin avata näkymiä järven mahdollisille kunnostustoimille.

1. Tutkimusalue

Tutkimusalueena oli Valkeakosken Uskylanlahden pohjukka mukaan lukien rantojen ruovikko-, kaislikko- ja rantaluhtakaistaleet (rantametsät eivät siis kuuluneet selvityksen piiriin). Tutkimusalueen koko on noin 45 ha ja rantaviiva n. 3,5 km.

Tutkimusalueen sijainti suhteessa Vanajanselkään

2. Tutkimusmenetelmät

Uskila-lahden linnustoselvitys toteutettiin keväällä 16.4.-31.5.2020 välisenä aikana noudattaen Luonnontieteellisen keskusmuseon laskenta- ja paritulkintaohjeita havaitulle vesi- ja rantalintulajistolle. Päämenetelmänä oli kiertolaskenta soutuveneellä (neljä kertaa) ja täydentävänä metodina rannalta kaukoputkella tehdyt havainnoinnit (kaksi kertaa, laskettiin sekä pesivät että levähtävät linnut).

3. Sääolosuhteet

Laskentoja edeltänyt talvi oli ennennäkemättömän leuto meteorologian tuntemassa historiassa, talven määritelmä toteutui vain helmikuun viimeisten viiden päivän jaksolla. Jäät Uskulanlahdelta lähtivät jo ennen maaliskuun loppua. Aikaista kevättä seurasi toukokuun puolivaiheilla koleampi jakso, jolla oli vähentävä vaikutus useiden muuttomatkaltaan myöhään saapuvien rantalinnustolajien reviirimääriin (esim. ruokokerttunen ja satakieli, joista jälkimmäistä ei tavattu alueelta lainkaan ja edellisenkin reviirimäärät putosivat tavanomaisesti selvästi). Myös tavanomaista selkeästi korkeampi (arviolta 20-30 cm) keväinen pesimisajan vedenkorkeus saattoi vaikuttaa pesimälajistoon myönteisesti (samanlaisia viestejä on kuulunut Pirkanmaan muilta lintujärviltä).

4. Pesimälinnusto

Uskulanlahden tutkimusalueen pesimälinnusto esitetään seuraavan sivun taulukossa ryhmiteltynä pesimäbiotooppien mukaisesti. Listauksessa on mukana myös joitakin sellaisia lajeja, joita ei nyt havaittu, mutta joiden tiedetään esiintyvän alueella epäsäännöllisemmin.

Vesilinnusto		
laji	parimäärä	lisätietoja
silkkiuikku	6	Alueen tunnusomainen valtalaji. Laskennoissa havaittiin vielä seitsemäs pari, mutta se pesi hiukan tutkimusalueen eteläpuolella.
sinisorsa	5	Lähes yhtä runsas kuin silkkiuikku, mutta ei niin näkyvä vetäytyessään varhain pesimään alueen sokkeloihin. Poikuehavaintona n+ 6 pm 18.5.
telkkä	4	Pesii mökkiläisten rannoilleen asettamissa pöntöissä.
tavi	4	Sinisorsan tapaan varhainen pesijä, joka osaa piilottaa poikueensa hyvin.
haapana	1	Tällä kertaa havaittiin pesivänä vain yksi pari vaikka alueella riittäisi hyvin tilaa useammille.
kanadanhanhi	0	Havaittiin vain yksi lintu. On pesinyt tutkimusalueella aiemmin säännöllisesti, mutta sai mökkiläisiltä lähtöpässit. Saattoi pesiä lahden keski- tai eteläosissa.
Kyhmyjoutsen	0	Pesi vielä 2015 ja 2016 tutkimusalueella tai sen läheisyydessä saaden poikasia, mutta jäi nyt havaitsematta kokonaan. Lajin kanta Pirkanmaalla romahti kylmän talven 2010 seurauksena, eikä ole osoittanut merkkejä toipumisesta.
nokikana	0	Yllättäen puuttui kokonaan vaikka lajille sopivaa biotooppia riittäisi.

Ruovikkojen, kortteikkojen ja rantaluhdan linnusto		
laji	parimäärä	lisätietoja
kaulushaikara	1	Tämä viime vuosina Suomessa merkittävästi runsastunut laji on Uskylanlahdellakin ollut jo pitkään jokavuotinen reviirilintu.
kurki	1	Runsastumisensa myötä säännöllinen pesijä. Hautovan linnun puoliso tavattiin jahdissa viitasammakkoja harventamassa.
ruskosuohaukka	0	Tavattiin useasti saalistamassa alueella, mutta pesii tätä nykyä Supanlammella vajaa km itään tutkimusalueelta. On aiemmin pesinyt Uskylanlahden keskivaiheilla.
kalalokki	1	Pesi yhden telkänpöntön katolla kuten jo monena vuonna.
kalatiira	2	Kalatiirat pesivät Vanajalla pääosin luotojen suurissa yhdyskunnissa, mutta yksittäispareja riittää parhaille lahdille.
rantasipi	1	Taantunut Vanajalla selvästi. Havaittiin lahdella jo 23.4. alkaen.
metsäviklo	1	Reviiri tutkimusalueen pohjoisnurkassa.
ruokokerttunen	3	Lajin päämuuttoaajalle osunut kolea jakso ilmeisesti vähensi laulajien määriä tavanomaisesta.
pajusirkku	5	Varhainen saapuja, joten havaittu reviirimäärä kuvastaa hyvin nykytasoa.

5. Kevään levähtäjälinnusto

Ympäröiviä selkävesiä huomattavasti aiemmin aukeavana Uskilahti kerää keväisin monipuolisen levähtäjälajiston, jota tutkimusalueen osalta esitellään seuraavassa taulukossa.

Levähtäjälinnusto		
laji	suurin havaittu yksilömäärä	lisätietoja
Uivelo	4	Pohjoinen laji, joka levähtää alueella säännöllisesti kevään syksyin.
Isokoskelo	5	Ei pesi, mutta kalastaa lahdella lajille tyypillisinä nuottakuntina säännöllisesti.
tukkasotka	4	Suurin osa jaksoi siis muualle.
haapana	4	Nämä ilmeisesti siirtyivät pesimään tutkimusalueen eteläpuolelle.
kalalokki	200	Levähtävät tutkimusalueen suurimmalla ulapalla odotellessaan pääsyä lähiseudun kynnetyille pelloille.
naurulokki	50	Kuten yllä.
haarapääsky	20	Hyönteispyynnissä alueella.
jalohaikara	1	Tämä yksi Suomen uusimmista pesimälajeista havaittiin sammakko-/kalajahdissa alueella 8.8. Edellisenä kesänä niitä nähtiin elokuussa enimmillään 2 yksilöä.

6. Viitasammakko Uskylanlahdella

Odotetusti laji oli täällä huomattavasti runsaampi kuin Valkeakosken Vallonjärvellä. Sen esiintymisalueita selvitettiin huhti-toukokuun vaihteeseen osuvana kutuaikana kahdella erillisellä yöaikaan tehdyllä soutulenkillä. Seuraavissa kuvissa lajin havaitut esiintymät tutkimusalueella.

Oli erittäin runsas ao. kuvan saarella, jolloin tarkkaa lukumäärää on vaikea arvioida (mahdollisesti satoja yksilöitä, täällä myös kurki tavattiin sammakkojahdissa).

<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=fi&share=customMarker&n=6790700.143&e=352482.452&title=viitasammakko&desc=&zoom=10&layers=%5B%7B%22id%22%3A2%2C%22opacity%22%3A100%7D%5D>

Tällä alueella n. 10 pulputtajaa.

<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=fi&share=customMarker&n=6790586.643&e=352428.952&title=viitasammakko&desc=&zoom=11&layers=%5B%7B%22id%22%3A2%2C%22opacity%22%3A100%7D%5D>

Kuvan niemekkeessä arviolta 20 pulputtajaa.

<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=fi&share=customMarker&n=6791251.643&e=352096.952&title=viitasammakko&desc=&zoom=11&layers=%5B%7B%22id%22%3A2%2C%22opacity%22%3A100%7D%5D>

7. Tarkkoja pesäpaikkoja

Kurki

<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=fi&share=customMarker&n=6790932.143&e=351772.452&title=kurjen+pes%C3%A4&desc=&zoom=10&layers=%5B%7B%22id%22%3A2%2C%22opacity%22%3A100%7D%5D>

Silkkiuikku

<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=fi&share=customMarker&n=6790726.143&e=352176.452&title=silkkiuikku&desc=&zoom=10&layers=%5B%7B%22id%22%3A2%2C%22opacity%22%3A100%7D%5D>

<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=fi&share=customMarker&n=6791030.143&e=351890.452&title=silkkiuikku&desc=&zoom=10&layers=%5B%7B%22id%22%3A2%2C%22opacity%22%3A100%7D%5D>

<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=fi&share=customMarker&n=6791272.143&e=351972.452&title=silkkiuikku&desc=&zoom=10&layers=%5B%7B%22id%22%3A%2C%22opacity%22%3A100%7D%5D>

<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=fi&share=customMarker&n=6791180.143&e=352222.452&title=silkkiuikku&desc=&zoom=10&layers=%5B%7B%22id%22%3A%2C%22opacity%22%3A100%7D%5D>

<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=fi&share=customMarker&n=6790608.143&e=352412.452&title=silkkiuikku&desc=&zoom=10&layers=%5B%7B%22id%22%3A%2C%22opacity%22%3A100%7D%5D>

<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/?lang=fi&share=customMarker&n=6791378.143&e=351978.452&title=silkkiuikku&desc=&zoom=10&layers=%5B%7B%22id%22%3A2%2C%22opacity%22%3A100%7D%5D>

8. Alueen mahdollisista kunnostustarpeista

Pesimäaikaisten soutu kierrosten perusteella alue näyttäytyi varsin otolliselta vesilinnustolle. Itärannan mökit ja niiltä lähtevä veneily, kalastus ja muu ihmistoiminta pitävät aremmat lajit sieltä poissa, mutta länsipuolen laajat sokkeloiset ruovikot tarjoavat linnustolle hyviä suojapaikkoja. Kannattaisi kokeilla edullisena parannustoimena joidenkin keinotekoisien lajispesifisten pesäalustojen sijoittamista suojaisiin kohtiin (kts. Valkeakosken Vallonjärven raportissa mainitut Lempäälän Ahtialanjärven hyvät esimerkit esim. punasotkan osalta).